

GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

**Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service**

ADRODDIAD MONITRO PERFFORMIAD

Hanner Blwyddyn

Ebrill – Medi 2021

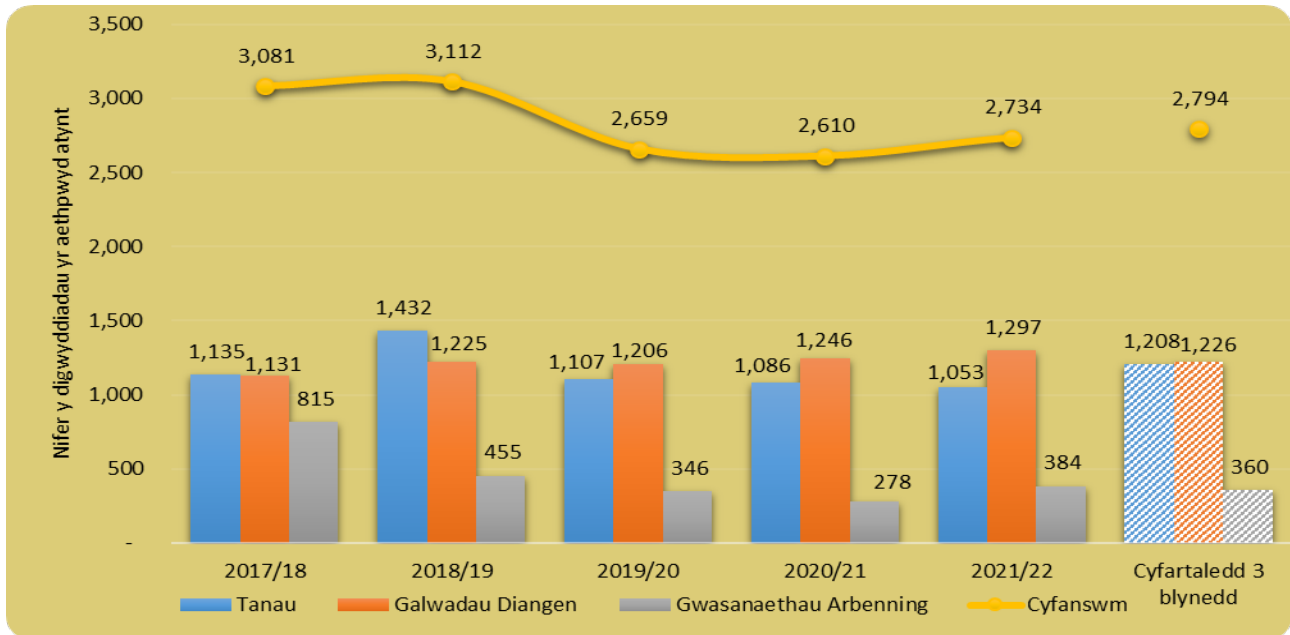
Mae'r ffigyrau'n rhai dros dro a gallent fod yn agored i'w newid.

CYNNWYS

ADRODD YNGHYLCH GWAITH DIGWYDDIADAU	
YR HOLL DDIGWYDDIADAU	
Golwg gyffredinol ar yr holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	1
TANAU YN ÔL CATEGORI	
Tanau yn ôl categori a chymhelliad	2
Tanau yn ôl y math o eiddo a chymhelliad	3
GALWADAU DIANGEN	
Galwadau diangen yn ôl categori	4
DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG	
Digwyddiadau gwasanaeth arbennig yn ôl categori	5
Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thynnu Pobl Allan/Rhyddhau	6
MONITRO MEWN PERTHYNAS AG AMCAN 1- GWEITHIO TUAG AT WNEUD GWELLIANNAU I IECHYD, DIOGELWCH A LLESIANT POBL YNG NGHYMRU	
Tanau damweiniol mewn cartref	7
Marwolaethau ac anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	8
Archwiliadau Diogel ac Iach	9
Gweithrediad larymau mwg mewn tanau damweiniol mewn cartrefi	10
GEIRFA	
Geirfa	11

1.0 Yr Holl Ddigwyddiadau

1.1 Yn ystod chwe mis cyntaf 2021/22, aeth y Gwasanaeth at 2,734 o ddigwyddiadau brys a galwadau diangen, sef 4.8% yn fwy nag yn yr un cyfnod yn 2020/21.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Cyfanswm yr holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	2021-22	1,322	1,412			2,734	↑ 4.8%	2,794	↓ 2.1%
	2020-21	1,378	1,232			2,610			
Yr holl danau	2021-22	575	478			1,053	↓ 3.0%	1,208	↓ 12.8%
	2020-21	653	433			1,086			
Yr holl ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig	2021-22	152	232			384	↑ 38.1%	360	↑ 6.7%
	2020-21	96	182			278			
Yr holl alwadau diangen	2021-22	595	702			1,297	↑ 4.1%	1,226	↑ 5.8%
	2020-21	629	617			1,246			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

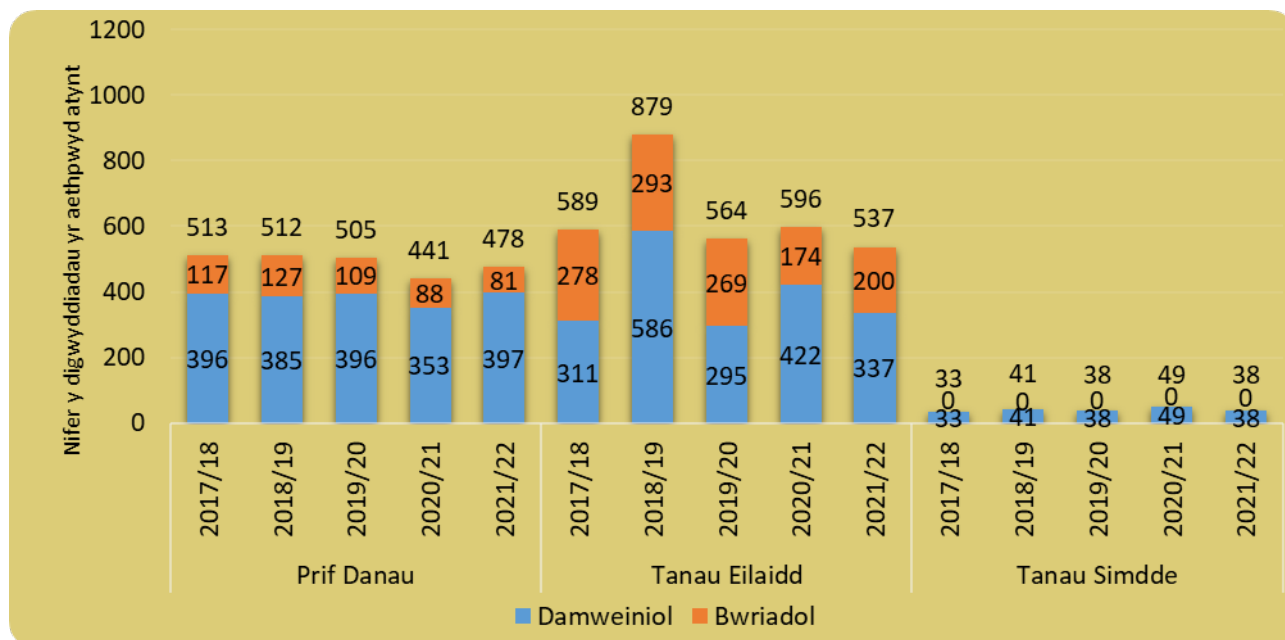
Cyfnod Adrodd: Ebril 2021 – Medi 2021

2.0 Tanau, yn ôl Categori a Chymhelliad

2.1 **Prif danau** – mae'r rhain wedi cynyddu 8.4%, ac Adeiladau a Cherbyd ('Ffordd' a 'Chludiant Arall') yw'r mathau o eiddo sydd wedi cael y rhan fwyaf o brif danau, sef cyfartaledd o 70.7% a 23.6% yn eu trefn, a'r gweddill yw rhai 'Awyr Agored'.

2.2 **Tanau eilaidd** – Cafwyd 9.9% o ostyngiad yng nghyfanswm nifer y tanau eilaidd yn 2021/22 o gymharu â'r llynedd. Roedd y rhan fwyaf o danau eilaidd, sef 96.1%, wedi digwydd mewn mathau o eiddo 'Awyr Agored'.

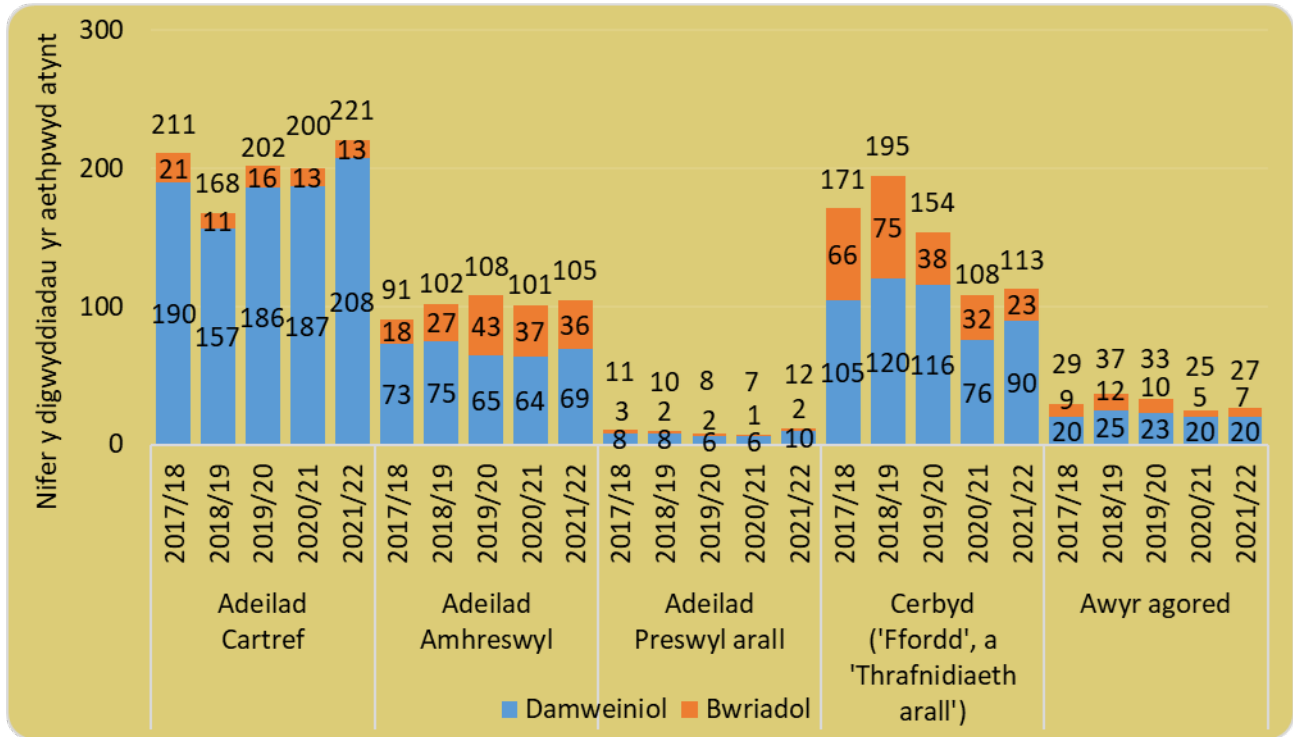
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol*	
Prif danau	2021-22	251	227			478	↑ 8.4%	486	↓ 1.6%
	2020-21	224	217			441			
Tanau eilaidd	2021-22	293	244			537	↓ 9.9%	680	↓ 21.0%
	2020-21	394	202			596			
Tanai simnai	2021-22	31	7			38	↓ 22.4%	43	↓ 11.6%
	2020-21	35	14			49			

*Mae'r tabl ar y dde yn dangos cyfartaledd y cyfnod cymharol yn y 3 blynedd flaenorol gyda'r newid yn y ganran. *Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

3.0 Prif Danau, yn ôl Math o Eiddo a Chymhelliad

3.1 Yn ystod hanner cyntaf 2021/22, cafwyd 36 o brif danau bwriadol mewn adeiladau amhreswyl, gyda 21 o'r rheini'n digwydd yng Ngharchar EM Berwyn. Yn yr un cyfnod y llynedd, aeth y gwasanaeth at 37 o danau bwriadol mewn adeiladau amhreswyl, gyda 25 o'r rheini'n digwydd yng Ngharchar EM Berwyn.

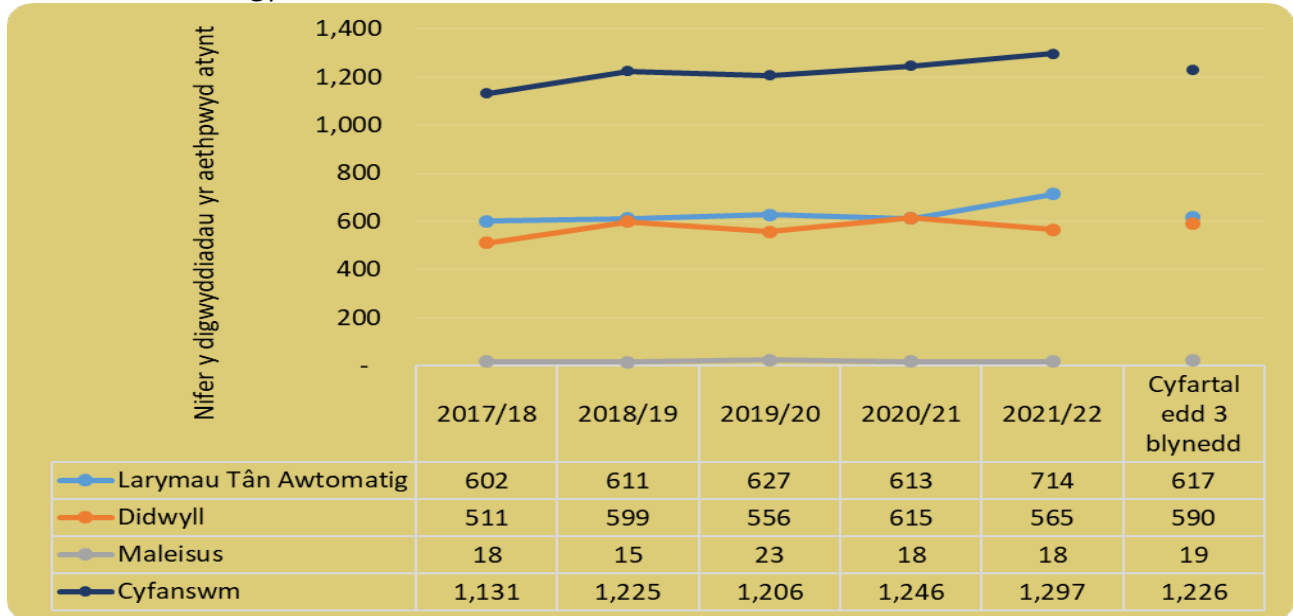
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Yr holl brif danau bwriadol	2021-22	40	41			81	↓ 8.0%	108	↓ 25.0%
	2020-21	41	47			88			
Yr holl brif danau damweiniol	2021-22	211	186			397	↑ 12.5%	378	↑ 5.0%
	2020-21	183	170			353			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

4.0 Galwadau Diangen

4.1 Yn ystod hanner cyntaf 2021/22, aeth y Gwasanaeth at 1,297 o alwadau diangen, sef 4.1% o gynnydd o'r 1,246 y flwyddyn flaenorol. Bu 8.1% o ostyngiad yn nifer y galwadau diangen didwyll, ni fu newid yn nifer y galwadau diangen maleisus (18), a bu 16.5% o gynnydd yn y galwadau diangen oherwydd offer (galwadau diangen oherwydd larymau tân awtomatig).

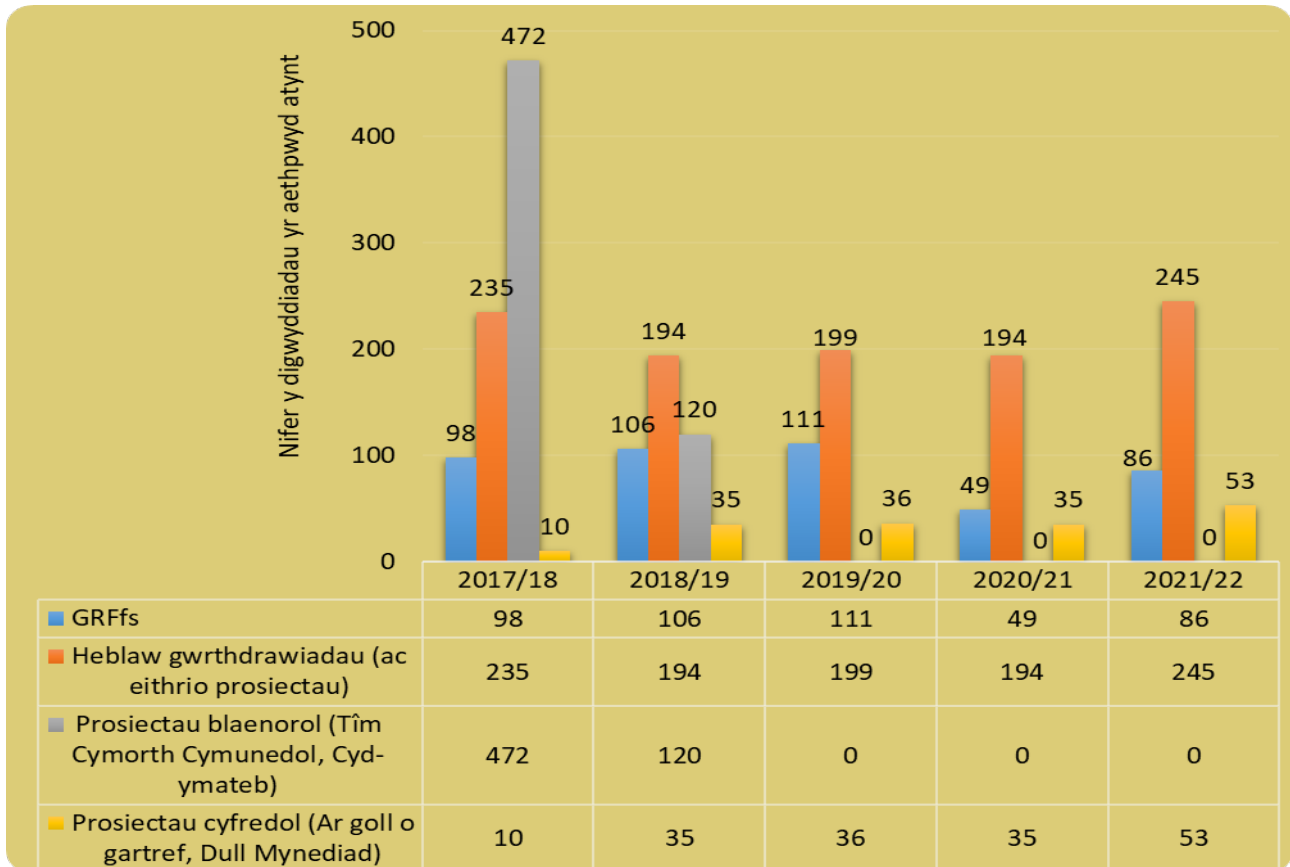
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Yr holl alwadau diangen	2021-22	595	702			1,297	↑ 4.1%	1,226	↑ 5.8%
	2020-21	629	617			1,246			
Larwm Tân Awtomatig	2021-22	311	403			714	↑ 16.5%	617	↑ 15.7%
	2020-21	282	331			613			
Galwadau diangen didwyll	2021-22	278	287			565	↓ 8.1%	590	↓ 4.2%
	2020-21	330	285			615			
Maleisus	2021-22	6	12			18	→ 0.0%	19	↓ 5.3%
	2020-21	17	1			18			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

5.0 Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig

5.1 Cafwyd 384 o ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig yn ystod hanner cyntaf 2021/22, o gymharu â 278 yn ystod yr un cyfnod y llynedd, sef cynnydd o 38.1%. Yn fwyaf arwyddocaol, bu cynnydd o 75.5% yn nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd.

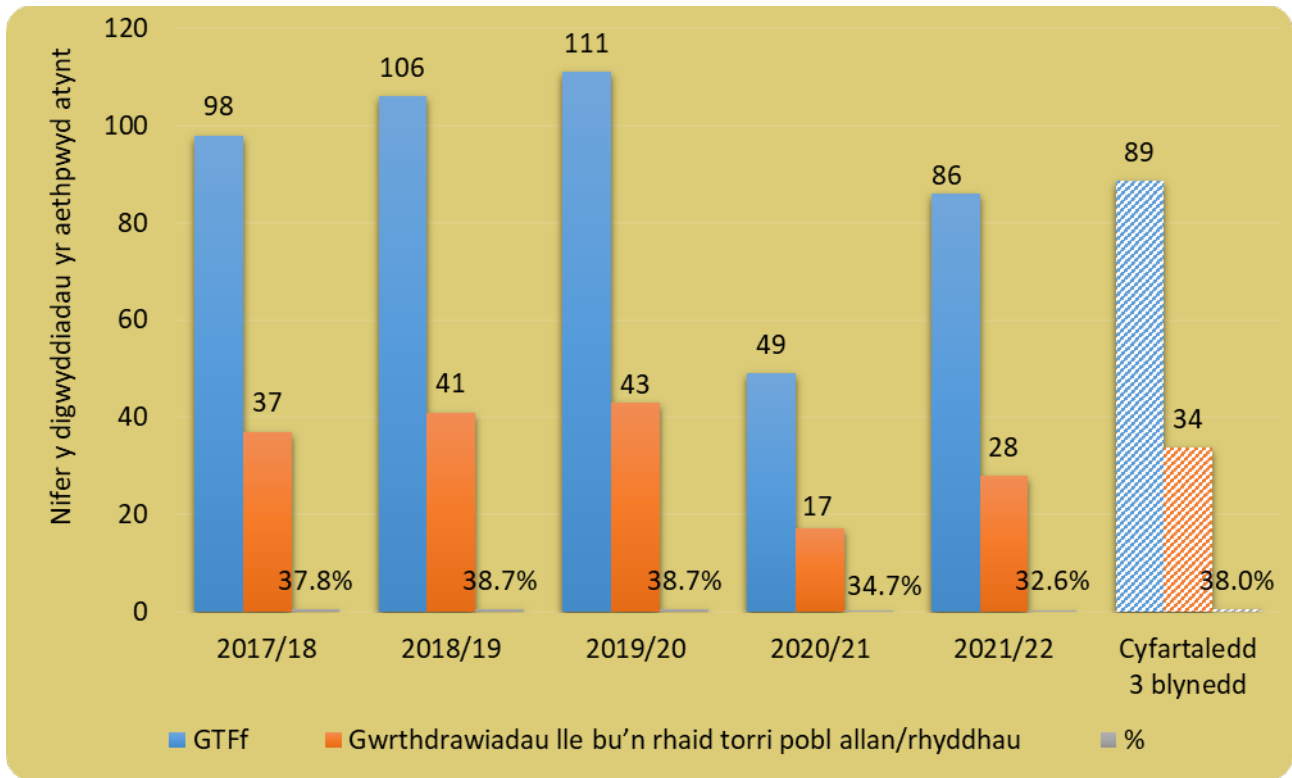
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Cyfanswm yr holl ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig	2021-22	152	232			384	↑ 38.1%	360	↑ 6.7%
	2020-21	96	182			278			
Gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2021-22	31	55			86	↑ 75.5%	89	↓ 3.4%
	2020-21	17	32			49			
Heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2021-22	121	177			298	↑ 30.1%	271	↑ 10.0%
	2020-21	79	150			229			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

6.0 Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thynnu Pobl Allan/Rhyddhau

6.1 Yn ystod hanner cyntaf 2021/22, aeth y Gwasanaeth at 86 o ddigwyddiadau'n ymwneud â gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd, sef 75.5% o gynnydd o gymharu â'r un cyfnod y llynedd (49). Cafwyd 28 o ddigwyddiadau a oedd yn golygu tynnu pobl allan a/neu rhyddhau (32.6%), o gymharu ag 17 (34.7%) yn ystod yr un cyfnod y flwyddyn flaenorol.

86	o wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd
49	o ddigwyddiadau lle roedd pob wedi cael anaf
28	o ddigwyddiadau lle bu'n rhaid torri pobl allan / rhyddhau

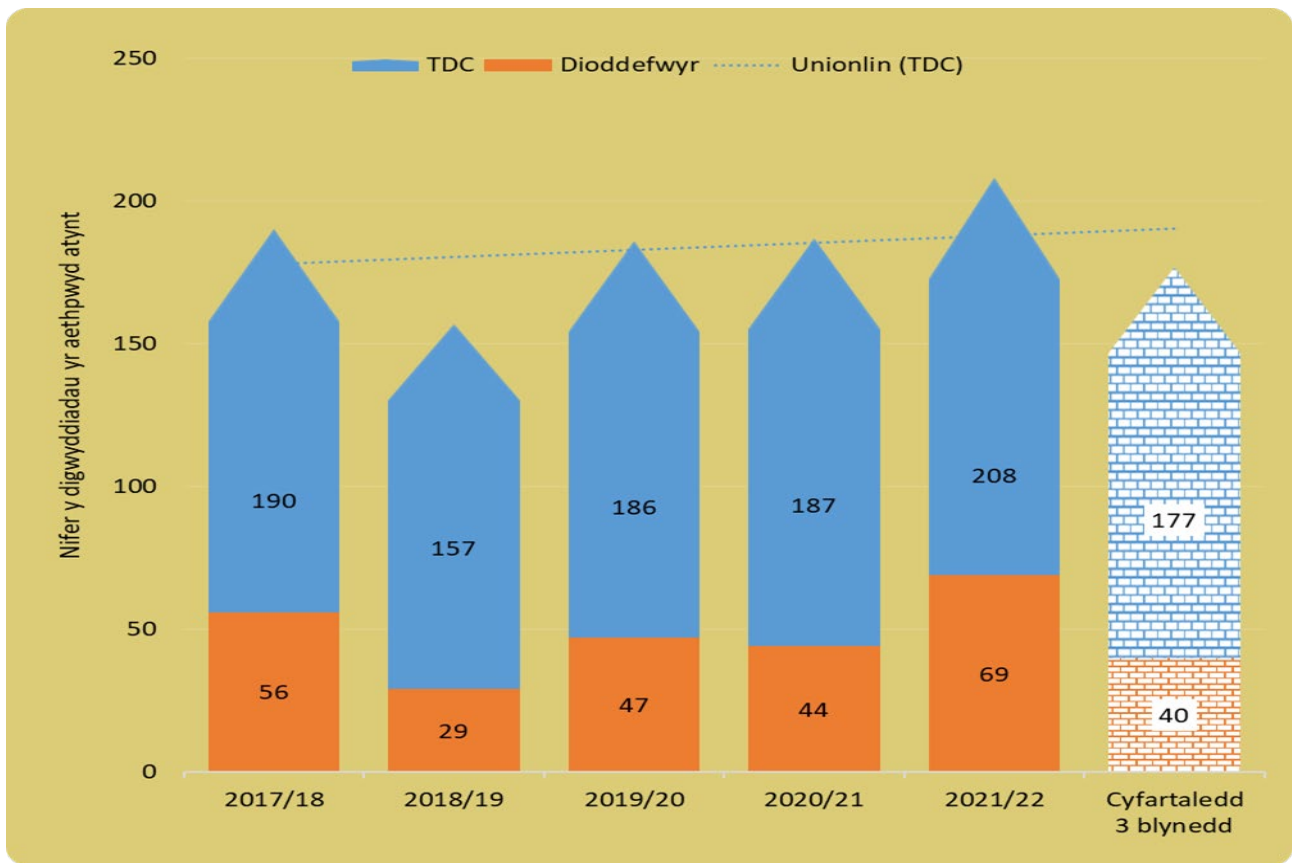
Difrifoldeb yr Anaf *	Nifer y bobl
Archwiliad rhagofalus	5
Cymorth Cyntaf	9
Mân Anafiadau	38
Anafiadau difrifol	22
Anafiadau	8

*Pan fo anafiadau oherwydd gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd ar gael, caiff y rhain eu cofnodi yn yr IRS yn yr un categori ag anafiadau tân

7.0 Amcan 1: Gweithio tuag at wneud gwelliannau i iechyd, diogelwch a llesiant pobl yng Ngogledd Cymru - cefnogi pobl i atal tanau damweiniol mewn cartrefi ac i aros yn ddiogel os bydd tanau o'r fath yn digwydd.

7.1 Yn ystod y cyfnod adrodd, roedd nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi wedi codi 11.2% i 208 o 187 yn ystod yr un cyfnod yn y flwyddyn flaenorol. O'r 208 o danau damweiniol mewn cartrefi yr aethpwyd atynt, roedd 90 yn gysylltiedig â choginio (sosban saim/ffriwr saim dwfn a dulliau coginio eraill), nam ar offer neu beiriant, neu fod yn esgeulus wrth ddefnyddio offer neu beiriant (ffynhonnell gwres). Mae hyn yn 28.6% (20) o gynnydd yn nifer y digwyddiadau o'r fath o gymharu â'r un cyfnod y llynedd, ac mae 17.5% yn uwch na'r cyfartaledd 3 blynedd, sef 177.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
								177	17.5%
Tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	113	95			208	↑ 11.2%	177	↑ 17.5%
	2020-21	104	83			187			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

8.0 Marwolaethau ac anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi

8.1 Yn y chwe mis cyntaf yn 2021/22, cafwyd 66 o anafusion nad oeddent yn angheuol oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi, ac roedd y rhain yn cynnwys tri anaf difrifol ac 19 mân anaf. Cafwyd tri anaf angheuol oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi, ac mae'r tri yn aros am gadarnhad gan y crwner.

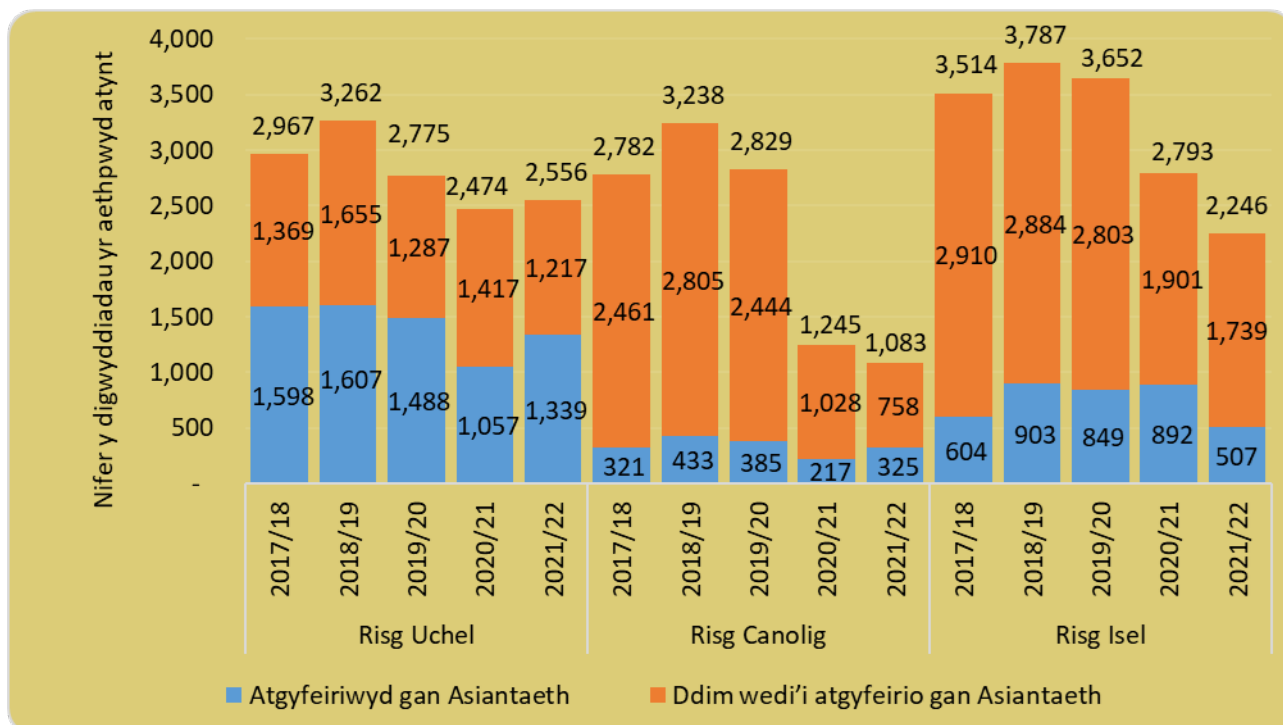
Difrifoldeb yr anaf	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Archwiliad Rhagofalus	20	8	9	18	22
Cymorth Cyntaf	10	11	22	11	22
Mân Anafiadau	23	8	12	12	19
Anafiadau Difrifol	2	0	3	0	3
Marwolaeth	1	2	1	3	3
Cyfanswm	56	29	47	44	69

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	Newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol	
Anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	43	23			66	↑ 25	38	↑ 28
	2020-21	26	15			41			
Marwolaethau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	3	0			3	→0		
	2020-21	3	0			3			

9.0 Archwiliadau Diogel ac Iach

9.1 Yn ystod y cyfnod adrodd, cynhaliwyd 5,885 o Archwiliadau Diogel ac Iach, ac roedd 2,167 (36.9%) o'r rheini i gartrefi a atgyfeiriwyd gan asiantaethau sy'n bartneriaid i ni, ac a oedd yn cynnwys 3,387 o archwiliadau wyneb yn wyneb o gymharu â 958 yn ystod yr un cyfnod y llynedd. Cynhaliwyd llai o archwiliadau dros y ffôn yn y cyfnod adrodd hwn (2,493), o gymharu â 5,547 yn yr un cyfnod y llynedd.

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	3 chyfnod cymharol blaenorol*	
% o'r holl Archwiliadau Diogel ac Iach a gynhaliwyd ac a oedd wedi dod drwy atgyfeiriad gan sefydliad sy'n bartner inni	2021-22	39%	37%			38%	↑ 6pp	28%	↑ 10pp
	2020-21	30%	33%			32%			

* Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

10.0 Larymau Mwg – Tanau Damweiniol mewn Cartrefi

10.1 Gall larymau mwg/gwres roi rhybudd cynnar o dân ac roeddent ar gael yn y rhan fwyaf (87.5%) o danau damweiniol mewn cartrefi yn ystod y cyfnod adrodd. Roedd nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi lle nad oedd larwm yno wedi gostwng 3.7% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Roedd nifer y digwyddiadau lle roedd larwm mwg yno ond heb seinio wedi gostwng 2.3% i 42 o gymharu â 43 yn ystod yr un cyfnod y llynedd. Pan roedd larwm mwg yno ond heb roi rhybudd, roedd nifer y digwyddiadau wedi cynyddu i 40 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (33).

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol*	
Larwm mwg yno ac wedi seinio a rhoi rhybudd	2021-22	54	46			100	↑ 19.0%	81	↑ 23.5%
	2020-21	48	36			84			
Larwm mwg heb seinio	2021-22	26	16			42	↓ 2.3%	42	→ 0.0%
	2020-21	22	21			43			
Larwm mwg yno, wedi seinio ond heb roi rhybudd	2021-22	20	20			40	↑ 21.2%	32	↑ 25.0%
	2020-21	18	15			33			
Larwm mwg ddim yno	2021-22	13	13			26	↓ 3.7%	22	↑ 18.2%
	2020-21	16	11			27			
<p>* Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.</p>									

Geirfa

Tanau	Mae pob tân yn cael ei roi o fewn un o dri chategori, sef prif danau, tanau eilaidd neu danau simnai.
Prif Danau	Dyma danau nad ydynt yn danau simnai, ac sy'n digwydd mewn unrhyw fath o adeilad (ac eithrio adfail), cerbydau, carafanau ac ôl-gerbydau, storfeydd y tu allan, cyfarpar a pheiriannau, eiddo amaethyddol a choedwigoedd, ac adeileddau eraill y tu allan, megis pontydd, blychau postio, twneli ayyb. Mae tanau yn unrhyw le yn brif danau os oes anafusion yno, os oes angen achub neu ddianc, felly hefyd danau yn unrhyw le yr aeth pump neu ragor o beiriannau tân atynt.
Tanau Eilaidd	Tanau eilaidd yw tanau nad ydynt yn danau simnai nac yn brif danau. Nid yw tanau eilaidd yn golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt. Fel arfer, tanau eilaidd yw tanau sy'n digwydd mewn lleoliadau megis tir agored, coed unigol, ffensys, polion telegraff, sbwriel a chynwysyddion sbwriel (ond nid banciau papur, a fyddai'n cael eu hystyried - yn yr un modd ag eiddo amaethyddol neu goedwigoedd - yn brif danau), dodrefn y tu allan, goleuadau traffig ayyb.
Tanau Simnai	Dyma danau mewn adeiladau sydd wedi'u meddiannu, lle mae'r tân wedi ei gyfyngu i'r simnai ei hun, hyd yn oed os oes gwres neu ddifrod oherwydd mwg yn ymestyn y tu hwnt i'r simnai ei hun. Nid yw tanau simnai'n golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt.
Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig	Dyma ddigwyddiadau lle nad oes tân, a lle mae angen peiriant neu swyddog, ac maent yn cynnwys: a) Argyfyngau lleol e.e. llifogydd, digwyddiadau traffig ar y ffyrdd, achub pobl, gwneud sefyllfa 'yn ddiogel' ayyb; b) Trychinebau mawr; c) Digwyddiadau domestig e.e. dŵr yn gollwng, pobl wedi eu cloi i mewn neu allan ayyb; ch) Trefniadau o flaen llaw i fynd i ddigwyddiadau, a allai gynnwys darparu cyngor ac archwiliadau
Galwadau diangen (cyfarwyddyd cyffredinol)	Pan fo'r GTA yn mynd i leoliad lle credir bod digwyddiad, ond o gyrraedd gwelir nad oes digwyddiad o'r fath yn bodoli neu wedi bodoli. Sylwer: os bydd y peiriant yn cael 'ei droi'n ôl' gan yr Ystafell Reoli cyn cyrraedd y digwyddiad, ni chyfrifir ei fod wedi troi allan, ac nid oes angen adrodd yn ei gylch.
Galwadau diangen – Maleisus	Dyma alwadau a wneir gyda'r bwriad o gael y GTA i fynd i ddigwyddiad nad yw'n bodoli, gan gynnwys rhai bwriadol a lle amheuir eu bod yn faleisus.
Galwadau diangen – Didwyll	Dyma alwadau a wneir yn ddidwyll pan gredir bod y GTA yn wir yn mynd at dân neu ddigwyddiad gwasanaeth arbennig.

Galwadau diangen – larymau tân awtomatig	Dyma alwadau a ddaw gan larwm mwg ac offer diffodd tân. Maent yn cynnwys larwm yn canu trwy ddamwain neu pan fod larwm yn canu a rhywun yn galw'r GTA fel mater o drefn oherwydd trefniant sefydlog, h.y. heb 'benderfyniad', er enghraifft gan ganolfan alwadau diogelwch neu rywun wedi ei enwebu o fewn sefydliad).
--	--